

Agrese

Andrea Novosadová

Aneta Podhrázká

Zuzana Tobolová

Co je agrese?

- **Agresivní jednání** = záměrné chování, jehož cílem je fyzická či psychologická bolest
- **Fyzická vs. verbální agrese**
- Důležitý je prvek **záměru** způsobit bolest => otázka k zamyšlení: je sražení chodce na silnici opilým řidičem automobilu agresí?

- **Hostilní vs. instrumentální agrese**

- **Hostilní agrese** = agresivní jednání, které má základ v pocitech hněvu a jehož cílem je způsobit bolest.

- **Instrumentální agrese** = agresivní jednání, kdy ubližování je prostředkem k jinému cíli, nežli způsobit bolest (např. agrese při hokejovém utkání).

Je agrese vrozená nebo naučená?

- Starý spor
- **Hobbes** (1651) – člověk je od přírody brutální
- **Rousseau** (1762) – člověk je mírumilovný, společnost nás nutí k agresi
- **Freud** (1930) – navazuje na Hobbese
  - Eros – vrozený instinkt k životu
  - Thanatos – vrozený instinkt ke smrti
- Hydraulická teorie – agresivní energie se musí vybit, jinak dojde k onemocnění.
- Pokud není agresivní (nebo sexuální) energie vypuštěna, dojde k explozi.

Je agrese vrozená nebo naučená? (pokračování)

- Hledání odpovědi – experimenty se zvířaty (Yang Kuo, 1961 – kočky a krysy, Eibesfeldt, 1963 – krysy, Lorenz, 1966 – cichlidy – tropické ryby,...)
- Agrese je u obratlovců nástrojem přežití, téměř všechny organismy však mají silné inhibiční mechanismy.
- Závěr: instinktuální (vrozená) složka agrese je v člověku přítomna
- ALE agrese není způsobena výlučně instinkty.
- Agrese může být způsobena i situačně
- => **Agrese je vrozená (instinkty) I naučená (situačně podmíněná agrese).**

Agresivita – mezikulturní srovnání

- Velké rozdíly mezi kulturami
- Evropa – stálé války x „primitivní“ kmeny (např. afričtí Pygmejové) – akty agrese velmi vzácné
- Souvislost s kulturou úcty – přímá úměra
- Příklad: Jižané ve srovnání s bílými muži ze severu více chrání svou mužskou reputaci, více se o ni bojí =>
- jsou u nich častější projevy agrese, včetně počtu zabití.

Nervové a chemické účinky na agresi

- Agresivní chování – spojeno s oblastí **amygdaly**
- **Serotonin** – inhibitor impulsivní agrese (nedostatek serotoninu => více agrese a opačně)
- Mužský hormon **testosteron** – zvyšuje agresi

- Muži jsou více agresivní než ženy – dáno vyšší hladinou testosteronu, ALE I situačně: platí pro běžné situace, ale v případě frustrace či urážky ženy reagují téměř stejně často agresivně, jako muži.

- **Alkohol** – působí negativně na naše inhibitory agrese
  - mění způsob zpracování informací
  - 75% násilných kriminálních činů – spácháno pod vlivem alkoholu.

Situační příčiny agresivity

Bolest a nepohoda jako příčiny agresivity

- Pokud zvířata zažívají bolest a nemohou utéct, téměř vždy zaútočí.
- Mnoho z nás již zažilo, jak jsme podrážděni, pokud jsme vystaveni prudké bolesti. Z toho důvodu míváme sklon „mlátit“ kolem sebe => cílem se stává nejbližší dostupný objekt
- USA – 60. léta a začátek let 70. – vysoká míra napětí ve společnosti (válka ve Vietnamu, rasová politika), obava národních představitelů z fenoménu - „dlouhé horké léto“ => občanské nepokoje nastávají častěji v horkém létě než v jiných ročních obdobích;
- W. Griffitt, R. Veitch (1971) – experiment – test pro studenty, jedni v místnosti s normální teplotou a druzí v místnosti, kde teplota stoupala (až na cca 90 stupňů Fahrenheita) – zde pociťovali vyšší míru agresivity i vyšší míru hostility vůči neznámé osobě, která se jich v testu dotazovala
- C. Anderson, B. Bushman, R. Groom (1997) – násilné trestné činy jsou častější v teplejších než v chladnějších letech.

Sociální situace vedoucí k agresivitě

- **Frustrace** = jedinci je zmařena cesta k dosažení cíle
- **Frustračně – agresivní teorie** => vnímání toho, že jedinci bylo zabráněno v dosažení jeho cíle, zvyšuje pravděpodobnost, že bude reagovat agresivně
- R. Barker, T. Dembo, K. Lewin (1941) – experiment => skupina dětí dovedena do místnosti plné hraček, aniž by jim však bylo dovoleno si s nimi ihned hrát; až po dlouhém, čekání - povoleno; druhá skupina dětí - dovoleno hrát si hned; u první skupiny dětí se projevila zvýšená agresivita (ničení hraček atd.)
- Neočekávaná frustrace agresivitu zvyšuje
- Pochopitelná, neúmyslně způsobená, legitimní frustrace tendenci k agresi snižuje
- **Relativní deprivace** (*relative deprivation*) – představa, že já (nebo má skupina) mám méně než si zasloužím, méně než bych očekával, nebo méně než mají stejní či podobní lidé

Objekty jako podněty

- **Agresivní podnět** (*aggressive stimulus*) = objekt spojovaný s agresivní odezvou, jeho přítomnost může zvýšit pravděpodobnost agresivního chování
- Berkowitz, Page (1967) – experiment => univerzitní studenti přivedeni do stavu zlosti; jedni v místnosti, kde byla ponechána zbraň, druzí v místnosti s neutrálním objektem; poté měli příležitost dát někomu elektrický šok; ti, kteří byli v místnosti se zbraní => elektrické šoky větší intenzity
- D. Archer, R. Gartner (1984) – mezinárodní studie – počet vražd velmi koreluje s možnostmi držet střelnou zbraň
- **Teorie sociálního učení** = učení sociálního chování (agrese) pozorováním druhých a napodobováním jejich chování; hlavně u dětí (rodiče, vrstevníky); zejména pokud vidí, že je toto chování odměňováno (např. kontaktní sporty – agresivnější sportovci bývají častěji známí, slavní, lépe placení)
- Bandura, Ross, Ross (1961, 1963) – experiment – přítomnost dětí při agresivním chování dospělých vůči panence => napodobování, použití i podobných postupů

Ohrožení násilím v médiích

- Základní otázka => **Chovají se lidé po sledování násilí v televizi více násilnicky?**

Vliv násilí v médiích na děti

- Děti - mnohem více tvárné než dospělí; jejich myšlenky a chování jsou hluboce ovlivněny tím, co vidí
- Důležitá socializační role televize – průměrné dítě sleduje TV denně 2 – 4 h
- - 58% všech TV programů zahrnuje násilí; 78% z nich = ani náznak kritiky či potrestání pachatele násilí; násilně v TV jednají osoby prezentované jako hrdinové či další atraktivní postavy => pro děti mohou být vzor
- Průměrné 12-leté dítě vidělo v televizi více než 100 000 násilných aktů

- Longitudinální studie (Eron, 1982; Huesmann & Miller, 1994) => čím více násilí děti v televizi vidí, tím násilněji jednají v pozdějších letech; síla korelace těchto proměnných narůstá s věkem
- Výsledky však nemohou definitivně prokázat, že sledování násilí v televizi u dětí způsobuje násilné chování v adolescenci a mladé dospělosti; význam vrozených tendencí k agresivitě; kauzální vztah odhalí nejlépe experiment
- Liebert, Baron (1972) – skupina dětí sledovala v TV extrémně násilnou policejní epizodu, kontrolní skupina po stejnou dobu sledovala napínavou sportovní událost bez prvků násilí; skupina, která sledovala policejní drama => při následné hře větší množství násilí
- Josephson (1987) – násilí v TV má největší dopad na děti náchylné k agresivnímu jednání (označených takto učiteli); zdá se, že násilí v TV dává agresivním dětem souhlas k agresivnímu jednání; děti, které původně nevykazují agresivní tendence, nebudou na základě násilí v TV jednat agresivně
- **Priming** – neustálé vystavování dětí násilí v TV vede k agresivním reakcím
- Stejný dopad na chování dětí jako násilí v TV má i hraní videoher obsahujících prvky násilí

Vliv násilí v médiích na dospělé

- Phillips (1983, 1986) – počet vražd v USA pravidelně stoupal v týdnu po boxerských zápasech
  - Případy násilných činů po shlédnutí filmů s prvky násilí
  - => Existuje spolehlivý vztah mezi shlédnutím násilí v televizi a výskytem antisociálního chování u daného člověka
  - Ochromující efekt (Numbing Effect) - opakovaný zážitek těžké či nepříjemné situace má velký dopad na citlivost vůči této situaci; Cline (1973)- měření fyziologických reakcí mladých lidí při sledování krvavého zápasu v boxu; ti, kteří často sledovali TV ve svém běžném životě => násilím nepohnuti; lidé, kteří sledovali TV relativně málo => násilím znatelně rozrušení, úzkost; Thomas (1977) – sledování násilí v TV může způsobit ochromení lidských reakcí v reálných situacích
- => Jak ovlivňuje násilí v médiích náš pohled na svět?
- Gerbner a kol. (1986, 1994) – lidé, kteří se dívají na TV více než 4 hodiny denně => pravděpodobně přehnané představy o násilí probíhajícím mimo domov, obavy z násilného napadení

=> Proč ovlivňuje násilí v médiích lidskou agresivitu?

- 1) „Když to dělají oni, můžu i já“ – když lidé vidí, že se televizní postavy chovají násilně, může to oslabit jejich postoje vůči tomuto chování
- 2) „Aha, tak takhle se to dělá“ – lidé mohou z televize čerpat nápady a imitovat jednání hlavních hrdinů
- 3) „Myslím si, že to musí být agresivní pocity, které zažívám“ – sledování televize může přimět ke zvýšenému pozorování svých vlastních pocitů a jejich nesprávné identifikaci
- 4) „Hmm, další brutální úder; Co je na dalším kanálu?“ – násilí ovlivňuje naše prožitky hrůzy i soucit s oběťmi násilných činů
- 5) „Měl bych ho dostat dřív než on dostane mě“ – televizní násilí způsobuje, že lidé pohlížejí na svět s nedůvěrou, jako na nebezpečné místo

Pornografie a násilí na ženách

- Posledních třicet let => téměř polovina všech znásilnění nebo pokusů o ně nevznikla útokem cizince, ale mezi obětí a útočníkem byl vztah
- Scénáře (*Scripts*) – způsoby sociálního chování, kterým se učíme implicitně na základě kultury; sexuální scénář – tradiční ženskou = odmítání sexuálních nabídek muže, ten má však vytrvat
- Spolu s růstem případů znásilnění => zvýšení dostupnosti časopisů, filmů a videokazet podporujících živé a výrazné sexuální chování; společnost se stala tolerantní vůči pornografii
- Donnerstein, Berkowitz (1981) – sledování pornografie obsahující násilí na ženách vede ke vzniku agresivních pocitů vůči ženám jako cíli
- Pornografie neobsahující násilí na ženách má malý ale měřitelný vliv na agresivní chování vůči ženám
- Závěr: pouze pornografie obsahující násilí na ženách představuje jasný problém pro společnost